

همایش مشکلات

لقد ارادنا ان ندرسه
در نشست ۱۲
۱۳۹۰

عنوان مقاله

پوشش از نگاه قرآن و عترت

تهیه کننده: دکتر محمد علی حیدری
عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی
واحد نجف آباد

خلاصه مقاله

فرهنگ پوشش از نگاه قرآن و عترت

مسئله پوشش و لباس و تاریخچه آن با خلقت حضرت آدم آغاز گردید و در طول دوران و در بین جوامع مختلف دستخوش تغییر و دگرگونی شد. در این زمینه در کتب تاریخی، آثار و نقشه های بجا مانده از دوران مختلف زندگی بشر، دگرگونی های مختلفی به چشم می خورد. همچنین اقوام و ملل قبل از اسلام در مورد پوشش یکسان نبوده و چنانچه نقل شده رفتار متفاوتی داشته اند تا آنجا که در تاریخ تمدن ویل دورانت آمده: اگر زنی به نقض قانون یهود می پرداخت چنانکه مثلاً بی آنکه چیزی بر سر داشت به میان مردم می رفت.. یا با هر سخنی از مردان درد دل می کرد یا صدایش آنقدر بلند بود که چون در خانه اش تکلم می نمود، همسایگانش می توانستند سخنان او را بشنوند، در آن صورت مرد حق داشت بدون پرداخت مهریه او را طلاق دهد. (ویل دورانت ج ۱۲/۳۰).

یا در مورد ایرانیان شهید مطهری می فرماید: «مطابق آنچه از نقشه های ایران باستان بر جای مانده و در تاریخ در مورد زنان ایرانی بیان شده، این است که حجاب سخت و شدیدی در ایران باستان حکمفرما بوده است.» (مسئله حجاب، ص ۲۲).

اما در مورد عرب در زمان جاهلیت باید گفت طبق روایات و آنچه در کتاب تاریخی ذکر شده مسئله حجاب چندان جایگاه مستحکمی نداشته است. لذا یکی از احکام والای دین اسلام طرح مسئله حجاب و قانونمند کردن آن در بین پیروان می باشد. در مقاله حاضر تحت عنوان فرهنگ پوشش و حجاب از نگاه قرآن و عترت

ابتداء آیات مربوط به موضوع از سوره اعراف بیان شده و چهار نکته که مربوط به پوشش اسلامی بوده و با خطاب یا بنی آدم آمده از این آیات انتخاب و مقاله پیرامون این چهار نکته به بحث و بررسی پرداخته است که این نکات عبارت است از:

۱- پرهیز از برهنگی و تکلیف به پوشش ۲- پرهیز از فتنه شیطان ۳- تشویق به

زینت ۴- پند پذیری

در ضمن چهار بحث فوق تعریف لباس، لباس ساتر و لباس تزئین، عورت و دیدگاههای فقهی مذاهب مختلف در مورد عورت نحوه پوشش زن و مرد، پوشش زنان سالخورده بیان گردیده و همچنین در مورد لباس ظاهر و لباس تقوی، زینت انسان بواسطه لباس و فتنه شیطان و دفع آن با پند پذیری به بحث و بررسی پرداخته و در پایان نتیجه گیری نموده است.

بسم الله الرحمن الرحيم

فرهنگ پوشش از نگاه قرآن و عترت

مقدمه : در پهنه گیتی، در تاریخ بشریت، مردان و زنان بسیار بزرگی چشم به جهان گشودند که هر یک به عالی ترین مراحل کمال و رشد رسیدند. و بهترین الگو، راهنما و راهگشا برای انسانها در کشاکش زندگی و در فراز و نشیب روزگار بوده اند پیامبران الهی و مردان حق و امامان راستین از این گروه می باشند.

در گروه زنان کمتر به نمونه های کاملی که از هر نظر سرمشق و الگو باشند بر می خوریم. زنی که در خانه داری همسر داری - تربیت فرزند شایسته، تقوا، علم و کمال، حیاء و عفت، زهد و عبادت، دفاع از حق و حمایت از مستضعف، ارائه فضائل اخلاقی و بسی اعتنائی به ظواهر دنیا، مبارزه با انحراف و ارائه احکام دین بنحو صحیح الگو باشد بسیار کم است و شاید تنها بتوان به یک فرد و آنهم حضرت فاطمه سلام... علیها اشاره کرد. یکی از اهداف پیامبران و ائمه طاهرین و اسوه های هدایت و بیانگر احکام نائب الهی، دادن آگاهی دینی از طریق صحیح با روشهای مناسب به جامعه بوده، چونکه فهم و درک درست دین و مسائل دینی در رشد جوامع دینی تأثیر بسزائی دارد. در جامعه فعلی، اگر مردم، بویژه نسل جوان، دین و احکام آن را درست بشناسند و با فلسفه احکام آشنا گردند، و صاحب بصیرت دینی شوند، این سستی که در اجراء احکام دینی شاهد آن هستیم از جامعه رخت بر بسته و شاهد یک جامعه اسلامی به تمام معنا خواهیم بود. لازم به ذکر است عمده ترین دلیل سستی در اجراء احکام دینی در بین مردم، و برخی از افراد، عدم آگاهی از مسائل دینی یا طرح غلط آن از طرف مبلغین ناآشنا به روح مسائل دینی می باشد.

در بررسی جوانب مختلف موضوع مقاله که «فرهنگ پوشش از نگاه قرآن و عسرت» میباشد باید به عنوان الگو و نمونه پوشش، به حضرت زهرا سلام... علیها اشاره کنیم. چونکه وجود حضرت زهرا برای همه زنان الگو می‌باشد. این حقیر با استعانت از خداوند متعال و تمسک به روح ائمه اطهار و حضرت زهرا(ع) امید آن دارم که آنچه مرضی حق تعالی می‌باشد بر قلب و قلم جاری تا انشاء... این سطور که رقم می‌خورد تأثیر روحی و روانی خود را در بین خوانندگان گذاشته و از نظر عملی در ارائه فرهنگ پوشش صحیح تأثیر گذار باشد.

در مقاله حاضر ابتداء به ذکر آیات سورة اعراف در مورد حجاب پرداخته و با ذکر

چهار خطاب یا بنی آدم که به ترتیب

الف: دال بر پرهیز از برهنگی بوده و از مفهوم آن تکلیف به پوشش استفاده می‌گردد.

ب: پرهیز از فتنه شیطان و فحشاء

ج - تشویق به زینت

د - پند پذیری از پیامبران

پرداخته است، و نسبت این چهار مسئله با یکدیگر و ارتباط آن با پوشش را که کمتر جایی به آن اشاره شده، را بیان نموده. همچنین اقسام پوشش از دیدگاه آیات و روایات، حد پوشش لازم در مورد زن و مرد از نظر فقهی و دیدگاه مذهب مختلف مورد بررسی قرار گرفته. در پایان راهکارهای عملی اصلاح پوشش زن و مرد خصوصا در بین جامعه دانشگاهیان ارائه گردیده است.

یا بنی آدم قد انزلنا علیکم لباسا یواری سواتکم و ریشا و لباس التقوی ذلک خیر ذلک
من آیات الله لعلهم یذکرون (۲۶) یا بنی آدم لا یفتنکم الشیطان کما اخرج ابویکم من الجنه
ینزع عنهما لباسهما لیریهما سواتهما انه یریکم هو و قبیلته من حیث لا ترؤنهم انما جعلنا
الشیاطین اولیاء الذین لا یؤمنون (۲۷ اعراف).

ای فرزندان آدم! ما بر شما لباسی فرو فرستادیم که عورت های شما را می پوشاند و
نیز پوششی زیبا نازل کردیم؛ و لباس تقوا بهتر است که آن از آیات خدا است، شاید ایشان
متذکر شوند.

ای فرزندان آدم! شیطان شما را نفریبد چنانچه پدر و مادر شما را از بهشت بیرون
کرد، لباس ایشان را از تن شان می کند تا عورت هاشان را به ایشان بنمایاند، شیطان و دسته
وی شما را از آنجائی می بیند که شما نمی بینید، ما شیطانها را سرپرست کسانی قرار دادیم
که ایمان نمی آورند.

و اذا فعلوا فاحشه قالوا وجدنا علیها آباءنا و الله امرنا بها قل ان الله لا یأمر بالفحشاء
اتقولون علی الله ما لا تعلمون (۲۸ اعراف)

و چون کاری زشت کنند گویند پدران خود را چنین یافتیم و خدایمان به آن فرمان
داده، بگو خدا به زشتی دستور نمی دهد آیا به خدا چیزی نسبت می دهید که نمی دانید.

یا بنی آدم خذوا زینتکم عند کل مسجد (۳۱ اعراف)
ای فرزندان آدم! زینت و آراستگی خویش را نزد هر مسجدی اتخاذ کنید.

قل من حرم زینته الله الّتی اخرج لِعِبَادِهِ... (۳۲ اعراف)

بگو: چه کسی زینت خدا را که برای بندگان خود بیرون آورده حرام کرده است؟

قل انما حرم ربی الفواحش ما ظهر منها و ما بطن و الاثم ... (۳۳-اعراف)

بگو ای پیغمبر که خدای من هر گونه اعمال زشت را چه در آشکار و چه در پنهان و

گناهکاری ... حرام کرده است.

یا بنی آدم اما یاتینکم رسل منکم یقصون علیکم آیاتی فمن اتقی و اصلح فلا خوف

علیهم و لا هم یحزنون و الذین کذبوا بایاتنا و استکبروا عنها اولئک اصحاب النار هم فیها

خالدون (۳۵ و ۳۶ اعراف)

ای فرزندان آدم! پیامبرانی از جنس شما برای شما فرستاده میشوند که آیات مرا بر

شما می خوانند هر کس تقوا پیشه کند و به صلاح گراید بیمی بر ایشان نیست و اندوهگین

نمی شوند. (۳۵)

و کسانی که آیات ما را تکذیب کنند و از پذیرش آنها تکبر ورزند آنان اصحاب

آتشند که در آن جاویدان خواهند ماند. (۳۶)

به قول مرحوم علامه طباطبائی در این آیات چهار خطاب با قول «یا بنی آدم» آمده که

به ترتیب تحذیر از برهنگی، فتنه شیطان تشویق به زینت و پندپذیری از پیامبران مسی باشد.

اولین نکته که مورد بحث مقاله می باشد عبارت از پوشش است. پوشش در زبان عربی

همچنین فارسی از آن به لباس تعبیر می شود. (لسان العرب - ج ۶)

«پوشش (لباس)»

کلمه «لباس» به معنای مایلبس می باشد و مصدر آن لبس است. لبس الثوب یعنی

پوشیدن لباس را و منظور از لباس چیزی است که برای پوشانیدن بدن و پوشیدن صلاحیت

داشته باشد. و حتی مشتقات این کلمه یعنی لبوس به معنای «ثیاب» و «سلاح» بکار رفته

چونکه خداوند در قرآن فرموده: و علمناه صُنْعَهُ لِبُوسِ لَكُمْ؛ و در تفسیر آیه آمده منظور (صُنْفَت) ساخت زره (الدرع) است که در جنگ های پوشیده می شود. همچنین لبس الكعبه یعنی آنچه بر روی کعبه بعنوان لباس (چادر کعبه) قرار داده شده است. و از آنجا که لباس پوشاننده عیوب انسان است. گفته شده که لباس مرد همسر او و لباس زن نیز شوهر او می باشد. قرآن کریم: «هن لباسٌ لکم و انتم لباسٌ لهن» یعنی هر کدام برای دیگری مثل لباس (ساتر عیوب) می باشد.

و از آنجا که شب هم همچون پوششی انسان را در درون خود می گیرد و عیوب انسان را می پوشاند مایه سکونت و آرامش انسان می گردد، خداوند فرموده: الذی جعل لکم اللیل لباساً» به هر حال لباس به دو قسمت تقسیم می شود:

الف- یک قسمت لباسی که پوشیدن آن از نظر شرع اسلام واجب است و کسی از آن بی نیاز نیست، و آن لباسی است که موجب پوشش عضوی است که برهنه بودنش زشت و مایه رسوائی آدمی است و این عضو که باید پوشیده شود در اصطلاح عورت نامیده شده از جهت مرد بودن یا زن بودن متفاوت است همچنین در بین فرق مختلف اسلامی در مقدار آن اختلاف نظر بوده که به تفصیل به آن می پردازیم و قدر متقین از همه نظرات را آورده و نتیجه گیری می نمائیم.

عورت

در قرآن بطور صریح حفظ و پوشاندن عورت بر مؤمنین تکلیف شده است.

«قل للمؤمنین یغضوا من ابصارهم و یحفظوا فروجهم ذلک ازکی لهم ان الله خبیر بما

یصنعون» (آیه ۲۹ - نور)

بنظر شهید مطهری هر جا در قرآن کلمه حفظ فرج آمده است مقصود حفظ از زنا

است جز در این دو آیه که به معنای حفظ از نظر است و مقصود وجوب پوشاندن عورت است.

در آیه بعد نیز دقیقا همان مطالب که برای مردان بیان شده برای زنان نیز تکرار

می‌گردد. «قل للمؤمنات یغضضن من ابصارهن و یحفظن فروجهن» (نور، آیه ۳۰)

پس با توجه به دو آیه فوق قدر متیقن اینکه مقداری از بدن زن و مقداری از بدن مرد

عورت بوده و لذا پوشاندن آن واجب و هر لباسی که بتواند این عورت را بپوشاند واجب می‌گردد.

«اما عورت زن و مرد و دیدگاه مذاهب مختلف نسبت به آن»

در مورد زن :

برای تعیین پوشش زن و مرد اولاً باید مشخص شود که چه قسمتهائی از بدن مرد یسا

زن عورت محسوب می‌گردد .

منظور از عورت یعنی قسمتی از بدن که بر شخص مکلف پوشاندن آن واجب است.

و از طرف دیگر ، نگاه کردن به آن بر دیگران حرام است. ثانياً منظور از نگاه کردن دیگران

نگاه چه اشخاصی است؟ چه کسانی مجاز به نگاه کردن به عورت بوده و چه کسانی مجاز

نمی‌باشند؟

ثالثاً : آیا بین نگاه کردن و دست زدن تفاوتی می‌باشد؟

برای روشن شدن مطالب بیان چند نکته ضروری می‌باشد.

واحد بنحیف آباد

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

تیمه کننده: دکتر محمد علی حیدری

یوشش از نگاه قرآن و عترت

عنوان مقاله

تیمه کننده: دکتر محمد علی حیدری
عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

همایشی مسکات

همایش مشکلات

تقریرات
دکتر محمد علی حیدری
۱۳۸۲

عنوان مقاله

پوشش از نگاه قرآن و عترت

تهیه کننده: دکتر محمد علی حیدری
عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی
واحد نجف آباد

خلاصه مقاله

فرهنگ پوشش از نگاه قرآن و عترت

مسئله پوشش و لباس و تاریخچه آن با خلقت حضرت آدم آغاز گردید و در طول دوران و در بین جوامع مختلف دستخوش تغییر و دگرگونی شد. در این زمینه در کتب تاریخی، آثار و نقشه های بجا مانده از دوران مختلف زندگی بشر، دگرگونی های مختلفی به چشم می خورد. همچنین اقوام و ملل قبل از اسلام در مورد پوشش یکسان نبوده و چنانچه نقل شده رفتار متفاوتی داشته اند تا آنجا که در تاریخ تمدن ویل دورانت آمده: اگر زنی به نقض قانون یهود می پرداخت چنانکه مثلاً بی آنکه چیزی بر سر داشت به میان مردم می رفت.. یا با هر سخنی از مردان درد دل می کرد یا صدایش آنقدر بلند بود که چون در خانه اش تکلم می نمود، همسایگانش می توانستند سخنان او را بشنوند، در آن صورت مرد حق داشت بدون پرداخت مهریه او را طلاق دهد. (ویل دورانت ج ۳۰/۱۲).

یا در مورد ایرانیان شهید مطهری می فرماید: «مطابق آنچه از نقشه های ایران باستان بر جای مانده و در تاریخ در مورد زنان ایرانی بیان شده، این است که حجاب سخت و شدیدی در ایران باستان حکمفرما بوده است.» (مسئله حجاب، ص ۲۲).

اما در مورد عرب در زمان جاهلیت باید گفت طبق روایات و آنچه در کتاب تاریخی ذکر شده مسئله حجاب چندان جایگاه مستحکمی نداشته است. لذا یکی از احکام والای دین اسلام طرح مسئله حجاب و قانونمند کردن آن در بین پیروان می باشد. در مقاله حاضر تحت عنوان فرهنگ پوشش و حجاب از نگاه قرآن و عترت

ابتداء آیات مربوط به موضوع از سوره اعراف بیان شده و چهار نکته که مربوط به پوشش اسلامی بوده و با خطاب یا بنی آدم آمده از این آیات انتخاب و مقاله پیرامون این چهار نکته به بحث و بررسی پرداخته است که این نکات عبارت است از:

۱- پرهیز از برهنگی و تکلیف به پوشش ۲- پرهیز از فتنه شیطان ۳- تشویق به

زینت ۴- پند پذیری

در ضمن چهار بحث فوق تعریف لباس، لباس ساتر و لباس تزئین، عورت و دیدگاههای فقهی مذاهب مختلف در مورد عورت نحوه پوشش زن و مرد، پوشش زنان سالخورده بیان گردیده و همچنین در مورد لباس ظاهر و لباس تقوی، زینت انسان بواسطه لباس و فتنه شیطان و دفع آن با پند پذیری به بحث و بررسی پرداخته و در پایان نتیجه گیری نموده است.

بسم الله الرحمن الرحيم

فرهنگ پوشش از نگاه قرآن و عترت

مقدمه : در پهنه گیتی، در تاریخ بشریت، مردان و زنان بسیار بزرگی چشم به جهان گشودند که هر یک به عالی ترین مراحل کمال و رشد رسیدند. و بهترین الگو، راهنما و راهگشا برای انسانها در کشاکش زندگی و در فراز و نشیب روزگار بوده اند پیامبران الهی و مردان حق و امامان راستین از این گروه می باشند.

در گروه زنان کمتر به نمونه های کاملی که از هر نظر سرمشق و الگو باشند بر می خوریم. زنی که در خانه داری همسر داری - تربیت فرزند شایسته، تقوا، علم و کمال، حیا و عفت، زهد و عبادت، دفاع از حق و حمایت از مستضعف، ارائه فضائل اخلاقی و بسی اعتنائی به ظواهر دنیا، مبارزه با انحراف و ارائه احکام دین بنحو صحیح الگو باشد بسیار کم است و شاید تنها بتوان به یک فرد و آنهم حضرت فاطمه سلام...۱... علیها اشاره کرد. یکی از اهداف پیامبران و ائمه طاهرین و اسوه های هدایت و بیانگر احکام نائب الهی، دادن آگاهی دینی از طریق صحیح با روشهای مناسب به جامعه بوده، چونکه فهم و درک درست دین و مسائل دینی در رشد جوامع دینی تأثیر بسزائی دارد. در جامعه فعلی، اگر مردم، بویژه نسل جوان، دین و احکام آن را درست بشناسند و با فلسفه احکام آشنا گردند، و صاحب بصیرت دینی شوند، این سستی که در اجراء احکام دینی شاهد آن هستیم از جامعه رخت بر بسته و شاهد یک جامعه اسلامی به تمام معنا خواهیم بود. لازم به ذکر است عمده ترین دلیل سستی در اجراء احکام دینی در بین مردم، و برخی از افراد، عدم آگاهی از مسائل دینی یا طرح غلط آن از طرف مبلغین نا آشنا به روح مسائل دینی می باشد.

در بررسی جوانب مختلف موضوع مقاله که «فرهنگ پوشش از نگاه قرآن و عسرت» میباشد باید به عنوان الگو و نمونه پوشش، به حضرت زهرا سلام... علیها اشاره کنیم. چونکه وجود حضرت زهرا برای همه زنان الگو می‌باشد. این حقیر با استعانت از خداوند متعال و تمسک به روح ائمه اطهار و حضرت زهرا(ع) امید آن دارم که آنچه مرضی حق تعالی می‌باشد بر قلب و قلم جاری تا انشاء... این سطور که رقم می‌خورد تأثیر روحی و روانی خود را در بین خوانندگان گذاشته و از نظر عملی در ارائه فرهنگ پوشش صحیح تأثیر گذار باشد.

در مقاله حاضر ابتداء به ذکر آیات سورة اعراف در مورد حجاب پرداخته و بسا ذکر چهار خطاب یا بنی آدم که به ترتیب

الف: دال بر پرهیز از برهنگی بوده و از مفهوم آن تکلیف به پوشش استفاده می‌گردد.

ب: پرهیز از فتنه شیطان و فحشاء

ج - تشویق به زینت

د - پند پذیری از پیامبران

پرداخته است، و نسبت این چهار مسئله با یکدیگر و ارتباط آن با پوشش را که کمتر جایی به آن اشاره شده، را بیان نموده. همچنین اقسام پوشش از دیدگاه آیات و روایات، حد پوشش لازم در مورد زن و مرد از نظر فقهی و دیدگاه مذهب مختلف مورد بررسی قرار گرفته. در پایان راهکارهای عملی اصلاح پوشش زن و مرد خصوصا در بین جامعه دانشگاهیان ارائه گردیده است.

همایش مشکلات

تقریرات
دانشگاه آزاد اسلامی
اصفهان
شماره ۱۲
۱۳۹۰

عنوان مقاله

پوشش از نگاه قرآن و عترت

تهیه کننده: دکتر محمد علی حیدری
عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی
واحد نجف آباد

خلاصه مقاله

فرهنگ پوشش از نگاه قرآن و عترت

مسئله پوشش و لباس و تاریخچه آن با خلقت حضرت آدم آغاز گردید و در طول دوران و در بین جوامع مختلف دستخوش تغییر و دگرگونی شد. در این زمینه در کتب تاریخی، آثار و نقشه های بجا مانده از دوران مختلف زندگی بشر، دگرگونی های مختلفی به چشم می خورد. همچنین اقوام و ملل قبل از اسلام در مورد پوشش یکسان نبوده و چنانچه نقل شده رفتار متفاوتی داشته اند تا آنجا که در تاریخ تمدن ویل دورانت آمده: اگر زنی به نقض قانون یهود می پرداخت چنانکه مثلاً بی آنکه چیزی برسر داشت به میان مردم می رفت.. یا با هر سخنی از مردان درد دل می کرد یا صدایش آنقدر بلند بود که چون در خانه اش تکلم می نمود، همسایگانش می توانستند سخنان او را بشنوند، در آن صورت مرد حق داشت بدون پرداخت مهریه او را طلاق دهد. (ویل دورانت ج ۱۲/۳۰).

یا در مورد ایرانیان شهید مطهری می فرماید: «مطابق آنچه از نقشه های ایران باستان بر جای مانده و در تاریخ در مورد زنان ایرانی بیان شده، این است که حجاب سخت و شدیدی در ایران باستان حکمفرما بوده است.» (مسئله حجاب، ص ۲۲).

اما در مورد عرب در زمان جاهلیت باید گفت طبق روایات و آنچه در کتاب تاریخی ذکر شده مسئله حجاب چندان جایگاه مستحکمی نداشته است. لذا یکی از احکام والای دین اسلام طرح مسئله حجاب و قانونمند کردن آن در بین پیروان می باشد. در مقاله حاضر تحت عنوان فرهنگ پوشش و حجاب از نگاه قرآن و عترت

ابتداءً آیات مربوط به موضوع از سوره اعراف بیان شده و چهار نکته که مربوط به پوشش اسلامی بوده و با خطاب یا بنی آدم آمده از این آیات انتخاب و مقاله پیرامون این چهار نکته به بحث و بررسی پرداخته است که این نکات عبارت است از:

۱- پرهیز از برهنگی و تکلیف به پوشش ۲- پرهیز از فتنه شیطان ۳- تشویق به

زینت ۴- پند پذیری

در ضمن چهار بحث فوق تعریف لباس، لباس ساتر و لباس تزئین، عورت و دیدگاههای فقهی مذاهب مختلف در مورد عورت نحوه پوشش زن و مرد، پوشش زنان سالخورده بیان گردیده و همچنین در مورد لباس ظاهر و لباس تقوی، زینت انسان بواسطه لباس و فتنه شیطان و دفع آن با پند پذیری به بحث و بررسی پرداخته و در پایان نتیجه گیری نموده است.

همایش مشکلات

تصویر بار صراحت
روزنامه دین و زندگی
شماره ۱۲
ژانویه

عنوان مقاله

پوشش از نگاه قرآن و عترت

تهیه کننده: دکتر محمد علی حیدری
عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی
واحد نجف آباد

خلاصه مقاله

فرهنگ پوشش از نگاه قرآن و عترت

مسئله پوشش و لباس و تاریخچه آن با خلقت حضرت آدم آغاز گردید و در طول دوران و در بین جوامع مختلف دستخوش تغییر و دگرگونی شد. در این زمینه در کتب تاریخی، آثار و نقشه های بجا مانده از دوران مختلف زندگی بشر، دگرگونی های مختلفی به چشم می خورد. همچنین اقوام و ملل قبل از اسلام در مورد پوشش یکسان نبوده و چنانچه نقل شده رفتار متفاوتی داشته اند تا آنجا که در تاریخ تمدن ویل دورانت آمده: اگر زنی به نقض قانون یهود می پرداخت چنانکه مثلاً بی آنکه چیزی بر سر داشت به میان مردم می رفت.. یا با هر سخنی از مردان درد دل می کرد یا صدایش آنقدر بلند بود که چون در خانه اش تکلم می نمود، همسایگانش می توانستند سخنان او را بشنوند، در آن صورت مرد حق داشت بدون پرداخت مهریه او را طلاق دهد. (ویل دورانت ج ۱۲/۳۰).

یا در مورد ایرانیان شهید مطهری می فرماید: «مطابق آنچه از نقشه های ایران باستان بر جای مانده و در تاریخ در مورد زنان ایرانی بیان شده، این است که حجاب سخت و شدیدی در ایران باستان حکمفرما بوده است.» (مسئله حجاب، ص ۲۲).

اما در مورد عرب در زمان جاهلیت باید گفت طبق روایات و آنچه در کتاب تاریخی ذکر شده مسئله حجاب چندان جایگاه مستحکمی نداشته است. لذا یکی از احکام والای دین اسلام طرح مسئله حجاب و قانونمند کردن آن در بین پیروان می باشد. در مقاله حاضر تحت عنوان فرهنگ پوشش و حجاب از نگاه قرآن و عترت

ابتداء آیات مربوط به موضوع از سوره اعراف بیان شده و چهار نکته که مربوط به پوشش اسلامی بوده و با خطاب یا بنی آدم آمده از این آیات انتخاب و مقاله پیرامون این چهار نکته به بحث و بررسی پرداخته است که این نکات عبارت است از:

۱- پرهیز از برهنگی و تکلیف به پوشش ۲- پرهیز از فتنه شیطان ۳- تشویق به

زینت ۴- پند پذیری

در ضمن چهار بحث فوق تعریف لباس، لباس ساتر و لباس تزئین، عورت و دیدگاههای فقهی مذاهب مختلف در مورد عورت نحوه پوشش زن و مرد، پوشش زنان سالخورده بیان گردیده و همچنین در مورد لباس ظاهر و لباس تقوی، زینت انسان بواسطه لباس و فتنه شیطان و دفع آن با پند پذیری به بحث و بررسی پرداخته و در پایان نتیجه گیری نموده است.

بسم الله الرحمن الرحيم

فرهنگ پوشش از نگاه قرآن و عترت

مقدمه : در پهنه گیتی، در تاریخ بشریت، مردان و زنان بسیار بزرگی چشم به جهان گشودند که هر یک به عالی ترین مراحل کمال و رشد رسیدند. و بهترین الگو، راهنما و راهگشا برای انسانها در کشاکش زندگی و در فراز و نشیب روزگار بوده اند پیامبران الهی و مردان حق و امامان راستین از این گروه می باشند.

در گروه زنان کمتر به نمونه های کاملی که از هر نظر سرمشق و الگو باشند بر می خوریم. زنی که در خانه داری همسر داری - تربیت فرزند شایسته، تقوا، علم و کمال، حیاء و عفت، زهد و عبادت، دفاع از حق و حمایت از مستضعف، ارائه فضائل اخلاقی و بسی اعتنائی به ظواهر دنیا، مبارزه با انحراف و ارائه احکام دین بنحو صحیح الگو باشد بسیار کم است و شاید تنها بتوان به یک فرد و آنهم حضرت فاطمه سلام... علیها اشاره کرد. یکی از اهداف پیامبران و ائمه طاهرین و اسوه های هدایت و بیانگر احکام نائب الهی، دادن آگاهی دینی از طریق صحیح با روشهای مناسب به جامعه بوده، چونکه فهم و درک درست دین و مسائل دینی در رشد جوامع دینی تأثیر بسزائی دارد. در جامعه فعلی، اگر مردم، بسویژه نسل جوان، دین و احکام آن را درست بشناسند و با فلسفه احکام آشنا گردند، و صاحب بصیرت دینی شوند، این سستی که در اجراء احکام دینی شاهد آن هستیم از جامعه رخت بر بسته و شاهد یک جامعه اسلامی به تمام معنا خواهیم بود. لازم به ذکر است عمده ترین دلیل سستی در اجراء احکام دینی در بین مردم، و برخی از افراد، عدم آگاهی از مسائل دینی یا طرح خلط آن از طرف مبلغین ناآشنا به روح مسائل دینی می باشد.

در بررسی جوانب مختلف موضوع مقاله که «فرهنگ پوشش از نگاه قرآن و عترت» میباشد باید به عنوان الگو و نمونه پوشش، به حضرت زهرا سلام... علیها اشاره کنیم. چونکه وجود حضرت زهرا برای همه زنان الگو می‌باشد. این حقیر با استعانت از خداوند متعال و تمسک به روح ائمه اطهار و حضرت زهرا(ع) امید آن دارم که آنچه مرضی حق تعالی می‌باشد بر قلب و قلم جاری تا انشاء... این سطور که رقم می‌خورد تأثیر روحی و روانی خود را در بین خوانندگان گذاشته و از نظر عملی در ارائه فرهنگ پوشش صحیح تأثیر گذار باشد.

در مقاله حاضر ابتداء به ذکر آیات سورة اعراف در مورد حجاب پرداخته و بسا ذکر چهار خطاب یا بنی آدم که به ترتیب

الف : دال بر پرهیز از برهنگی بوده و از مفهوم آن تکلیف به پوشش استفاده می‌گردد.

ب : پرهیز از فتنه شیطان و فحشاء

ج - تشویق به زینت

د - پند پذیری از پیامبران

پرداخته است، و نسبت این چهار مسئله با یکدیگر و ارتباط آن با پوشش را که کمتر جایی به آن اشاره شده، را بیان نموده. همچنین اقسام پوشش از دیدگاه آیات و روایات، حد پوشش لازم در مورد زن و مرد از نظر فقهی و دیدگاه مذهب مختلف مورد بررسی قرار گرفته. در پایان راهکارهای عملی اصلاح پوشش زن و مرد خصوصا در بین جامعه دانشگاهیان ارائه گردیده است.

یا بنی آدم قد انزلنا علیکم لباسا یواری سواتکم و ریشا و لباس التقوی ذلک خیر ذلک
من آیات الله لعلهم یذکرون (۲۶) یا بنی آدم لا یفتنکم الشیطان کما اخرج ابویکم من الجنه
ینزع عنهما لباسهما لیریهما سواتهما انه یریکم هو و قبیلته من حیث لا ترؤنهم انما جعلنا
الشیاطین اولیاء الذین لا یؤمنون (۲۷ اعراف).

ای فرزندان آدم! ما بر شما لباسی فرو فرستادیم که عورت های شما را می پوشاند و
نیز پوششی زیبا نازل کردیم؛ و لباس تقوا بهتر است که آن از آیات خدا است، شاید ایشان
متذکر شوند.

ای فرزندان آدم! شیطان شما را نفریبد چنانچه پدر و مادر شما را از بهشت بیرون
کرد، لباس ایشان را از تن شان می کند تا عورت هاشان را به ایشان بنمایاند، شیطان و دسته
وی شما را از آنجائی می بینند که شما نمی بینید، ما شیطانها را سرپرست کسانی قرار دادیم
که ایمان نمی آورند.

و اذا فعلوا فاحشه قالوا وجدنا علیها آباءنا و الله امرنا بها قل ان الله لا یأمر بالفحشاء
اتقولون علی الله ما لا تعلمون (۲۸ اعراف)

و چون کاری زشت کنند گویند پدران خود را چنین یافتیم و خدایمان به آن فرمان
داده، بگو خدا به زشتی دستور نمی دهد آیا به خدا چیزی نسبت می دهید که نمی دانید.

یا بنی آدم خذوا زینتکم عند کل مسجد (۳۱ اعراف)
ای فرزندان آدم! زینت و آراستگی خویش را نزد هر مسجدی اتخاذ کنید.

قل من حرم زینته الله التي اخرج لعباده... (۳۲ اعراف)

بگو: چه کسی زینت خدا را که برای بندگان خود بیرون آورده حرام کرده است؟

قل انما حرم ربی الفواحش ما ظهر منها و ما بطن و الاثم ... (۳۳-اعراف)

بگو ای پیغمبر که خدای من هر گونه اعمال زشت را چه در آشکار و چه در پنهان و

گناهکاری ... حرام کرده است.

یا بنی آدم اما یا تینکم رسل منکم یقصون علیکم آیاتی فمن اتقی و اصلح فلا خوف

علیهم و لا هم یحزنون و الذین کذبوا بایاتنا و استکبروا عنها اولئک اصحاب النار هم فیها

خالدون (۳۵ و ۳۶ اعراف)

ای فرزندان آدم! پیامبرانی از جنس شما برای شما فرستاده میشوند که آیات مرا بر

شما می خوانند هر کس تقوا پیشه کند و به صلاح گراید بیمی بر ایشان نیست و اندوهگین

نمی شوند. (۳۵)

و کسانی که آیات ما را تکذیب کنند و از پذیرش آنها تکبر ورزند آنان اصحاب

آتشند که در آن جاویدان خواهند ماند. (۳۶)

به قول مرحوم علامه طباطبائی در این آیات چهار خطاب با قول «یا بنی آدم» آمده که

به ترتیب تحذیر از برهنگی، فتنه شیطان تشویق به زینت و پندپذیری از پیامبران مسی باشد.

اولین نکته که مورد بحث مقاله می باشد عبارت از پوشش است. پوشش در زبان عربی

همچنین فارسی از آن به لباس تعبیر می شود. (لسان العرب - ج ۶)

«پوشش (لباس)»

کلمه «لباس» به معنای مایلبس می باشد و مصدر آن لبس است. لبس الثوب یعنی

پوشیدن لباس را و منظور از لباس چیزی است که برای پوشانیدن بدن و پوشیدن صلاحیت

داشته باشد. و حتی مشتقات این کلمه یعنی لبوس به معنای «ثیاب» و «سلاح» بکار رفته

چونکه خداوند در قرآن فرموده: و علمناه صَنْعَهُ لِبُوسٍ لَكُمْ؛ و در تفسیر آیه آمده منظور (صنعت) ساخت زره (الدرع) است که در جنگ های پوشیده می شود. همچنین لبس الكعبه یعنی آنچه بر روی کعبه بعنوان لباس (چادر کعبه) قرار داده شده است. و از آنجا که لباس پوشاننده عیوب انسان است. گفته شده که لباس مرد همسر او و لباس زن نیز شوهر او می باشد. قرآن کریم: «هن لباسٌ لكم و انتم لباسٌ لهن» یعنی هر کدام برای دیگری مثل لباس (ساتر عیوب) می باشد.

و از آنجا که شب هم همچون پوششی انسان را در درون خود می گیرد و عیوب انسان را می پوشاند مایه سکونت و آرامش انسان می گردد، خداوند فرموده: الذی جعل لکم اللیل لباساً» به هر حال لباس به دو قسمت تقسیم می شود:

الف- یک قسمت لباسی که پوشیدن آن از نظر شرع اسلام واجب است و کسی از آن بی نیاز نیست، و آن لباسی است که موجب پوشش عضوی است که برهنه بودنش زشت و مایه رسوائی آدمی است و این عضو که باید پوشیده شود در اصطلاح عورت نامیده شده از جهت مرد بودن یا زن بودن متفاوت است همچنین در بین فرق مختلف اسلامی در مقدار آن اختلاف نظر بوده که به تفصیل به آن می پردازیم و قدر متقین از همه نظرات را آورده و نتیجه گیری می نمایم.

عورت

در قرآن بطور صریح حفظ و پوشاندن عورت بر مؤمنین تکلیف شده است.

«قل للمؤمنین یغضوا من ابصارهم و یحفظوا فروجهم ذلک ازکی لهم ان الله خبیر بما

یصنعون» (آیه ۲۹ - نور)

بنظر شهید مطهری هر جا در قرآن کلمه حفظ فرج آمده است مقصود حفظ از زنا است جز در این دو آیه که به معنای حفظ از نظر است و مقصود وجوب پوشاندن عورت است.

در آیه بعد نیز دقیقاً همان مطالب که برای مردان بیان شده برای زنان نیز تکرار می‌گردد. «قل للمؤمنات یغضضن من ابصارهن و یحفظن فروجهن» (نور، آیه ۳۰) پس با توجه به دو آیه فوق قدر متیقن اینکه مقداری از بدن زن و مقداری از بدن مرد عورت بوده و لذا پوشاندن آن واجب و مبر لباسی که بتواند این عورت را بپوشاند واجب می‌گردد.

«اما عورت زن و مرد و دیدگاه مذاهب مختلف نسبت به آن»

در مورد زن :

برای تعیین پوشش زن و مرد اولاً باید مشخص شود که چه قسمتهائی از بدن مرد و زن عورت محسوب می‌گردد .

منظور از عورت یعنی قسمتی از بدن که بر شخص مکلف پوشاندن آن واجب است. و از طرف دیگر ، نگاه کردن به آن بر دیگران حرام است. ثانیاً منظور از نگاه کردن دیگران نگاه چه اشخاصی است؟ چه کسانی مجاز به نگاه کردن به عورت بوده و چه کسانی مجاز نمی‌باشند؟

ثالثاً : آیا بین نگاه کردن و دست زدن تفاوتی می‌باشد؟

برای روشن شدن مطالب بیان چند نکته ضروری می‌باشد.

۱- قدر متیقن این است که قسمت‌هایی از بدن زن و مرد عورت می‌باشد و نگاه به آن حرام است اما نگاه خود شخص به عورت خودش نیز حرام می‌باشد یا خیر؟ در جواب باید گفت عقیده فرقه‌های مختلف متفاوت و مثل حنفیه و حنابله معتقدند با وجودیکه کسی ناظر نباشد بر مکلف جایز نیست کشف عورت نماید. مگر برای ضرورت اما از نظر فقه امامیه در صورتیکه کسی نبیند کشف عورت نه حرام است و نه مکروه (فقه تطبیقی - محمد جواد مغنیه).

× اما حد عورت زن برای مردان نامحرم: به اتفاق نظر همه مسلمانان از فرقه‌های مختلف: تمام بدن زن غیر از صورت و دو دست عورت است. و استناد آنها به آیه قرآن: «لا یبدین زینتهن الا ما ظهر منها...» (نور ۳) می‌باشد؛ منظور از «ما ظهر منها» در آیه سه صورت و کفین تعبیر شده پس قدر مسلم در مورد زن اینکه تمام بدن بجز صورت و دو دست عورت می‌باشد لذا پوشاندن آن از نامحرم واجب است.

البته در مورد صورت هم عده‌ای از علماء اهل سنت معتقد به عورت آن می‌باشند: «حجاب شرعی برای زن چیزی است که موجب پوشش قسمت‌هایی از بدن زن می‌شود که آشکار کردن آن حرام است یعنی پوشاندن آنچه که واجب است بر زن پوشاندن آن. و اولین جایی که برای زن واجب است پوشاندن آن، صورت است چونکه صورت محل فتنه است و محل رغبت دیگری پس بر زن واجب است پوشاندن صورت از کسانی که محرم او نیستند.

اما کسانی که گمان کرده‌اند پوشاندن سر و گردن و پا و ران پا و بازو... واجب است اما صورت واجب نیست. از عجیب‌ترین اقوال و نظریات می‌باشد. زیرا (معمول است)

محل لغزش و گناه صورت است . و چگونه ممکن است گفت که شریعت مانع کشف پا از زن شده و اما برای زن مباح کرده کشف صورت را مگر ممکن است در شریعت اسلام تناقض واقع شود.

در مورد کشف صورت برای زن در جلو مردان اجنبی حکم به عدم جواز داده و گفته اند حجاب بدون پوشاندن صورت کامل نیست. زیرا صورت محل زینت است و دلیل آن آیه قرآن :

«ولیضرن بئمرهن علی جیوبهن» می باشد. و معتقدند که قرآن امر کرده به انداختن

خمار از سر به طرف جیب که محل گشودن سینه می باشد. (office @ srajhiwakfs.org)

«لا تکشف المرأة وجهها امام الرجال الاجانب بل هو حرام ولا یتم التحجب الا بسستر

الوجه فانه مجمع الزينه و الدلیل قوله تعالى» و لیضرن بئمرهن علی جیوبهن» امرها ان

ترخی الخمار من الرأس الى الجیب الذی هو الفتحه علی الصدر

اما نحوه پوشش چگونه باشد؟

و در قرآن آمده : «یا ایها النبی قل لازواجک و بناتک و نساء المؤمنین یدنین علیهن من

جلابهن» (احزاب ۵۹) ای پیامبر به زنان و دختران خود و زنان مؤمنین بگو که جامه گشاد

برخود بگیرند و منظور از جلاب پیراهن و لباس گشاد است. همچنین در مورد پوشش زیر

گلو و بالای سینه آمده : «و لیضرن بئمرهن علی جیوبهن». (نور ۳۱) کلمه خمار، پارچه

ایست که تمام سر را می پوشاند نه صورت را و کلمه جیب زیر گلو و بالای سینه است که

به زنان امر شده با روسری سر و سینه خود را بپوشانند.

یعنی زن باید روسری خود را به روی سینه و گریبان خویش قرار دهد. این آیه بیان می‌کند که باید جلوی سینه و گردن نمایان نباشد. و مرحوم طبرسی روایتی آورده که در تفسیر این آیه، می‌گوید: زن مو و سینه و دور گردن و زیر گسوی خود را باید بپوشاند. «تُغَطِّيْ شَعْرَهَا وَ صَدْرَهَا وَ تَرَائِبَهَا وَ سَوَالِفَهَا» (مجمع البیان، ج ۴، ۲۵۶).

در این مورد روایتی در وسائل ج ۳ ص ۳۴ آمده، که از طریق شیعه و سنی روایت شده است: روزی در هوای گرم مدینه زنی جوان و زیبا در حالی که طبق معمول روسری خود را به پشت گردن انداخته و دور گردن و بنا گوشش پیدا بود، از کوچه عبور می‌کرد. مردی از اصحاب رسول خدا از طرف مقابل می‌آمد. آن منظره زیبا سخت نظر او را جلب کرد و چنان غرق تماشای آن زن زیبا شد که از خودش و اطرافش غافل گشت و جلو خودش را نگاه نمی‌کرد. آن زن وارد کوچه ای شد و آن جوان با چشم خود او را دنبال کرد. همانطور که می‌رفت، ناگهان استخوان یا شیشه ای که از دیوار بیرون آمده بود به صورتش اصابت کرد و صورتش را مجروح ساخت. و مرد به خود آمد که خون از سر و صورتش جاری شده بود. با این حال به حضور رسول اکرم رفت و ماجرا را به عرض رساند. این جا بود که آیه مبارکه نازل شد.

قل للمؤمنین یغضوا من ابصارهم ...

علی علیه السلام می‌فرماید: پیغمبر (ص) از ما سؤال کرد: بهترین چیز برای زن چیست؟ کسی جواب ندارد، من جریان را بسمع حضرت زهرا (ع) رساندم، فاطمه فرمود: هیچ چیز برای زن بهتر از این نیست که تماس نامشروع با نامحرمان نگیرد، جواب را بحضرت

همایش مشکلات

تقریرات سر
دکتر محمد علی حیدری
۱۳۸۳

عنوان مقاله

پوشش از نگاه قرآن و عترت

تهیه کننده: دکتر محمد علی حیدری
عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی
واحد نجف آباد

خلاصه مقاله

فرهنگ پوشش از نگاه قرآن و عترت

مسئله پوشش و لباس و تاریخچه آن با خلقت حضرت آدم آغاز گردید و در طول دوران و در بین جوامع مختلف دستخوش تغییر و دگرگونی شد. در این زمینه در کتب تاریخی، آثار و نقشه های بجا مانده از دوران مختلف زندگی بشر، دگرگونی های مختلفی به چشم می خورد. همچنین اقوام و ملل قبل از اسلام در مورد پوشش یکسان نبوده و چنانچه نقل شده رفتار متفاوتی داشته اند تا آنجا که در تاریخ تمدن ویل دورانت آمده: اگر زنی به نقض قانون یهود می پرداخت چنانکه مثلاً بی آنکه چیزی بر سر داشت به میان مردم می رفت.. یا با هر سخنی از مردان درد دل می کرد یا صدایش آنقدر بلند بود که چون در خانه اش تکلم می نمود، همسایگانش می توانستند سخنان او را بشنوند، در آن صورت مرد حق داشت بدون پرداخت مهریه او را طلاق دهد. (ویل دورانت ج ۱۲/۳۰).

یا در مورد ایرانیان شهید مطهری می فرماید: «مطابق آنچه از نقشه های ایران باستان بر جای مانده و در تاریخ در مورد زنان ایرانی بیان شده، این است که حجاب سخت و شدیدی در ایران باستان حکمفرما بوده است.» (مسئله «حجاب، ص ۲۲).

اما در مورد عرب در زمان جاهلیت باید گفت طبق روایات و آنچه در کتاب تاریخی ذکر شده مسئله حجاب چندان جایگاه مستحکمی نداشته است. لذا یکی از احکام والای دین اسلام طرح مسئله حجاب و قانونمند کردن آن در بین پیروان می باشد. در مقاله حاضر تحت عنوان فرهنگ پوشش و حجاب از نگاه قرآن و عترت

ابتداءً آیات مربوط به موضوع از سوره اعراف بیان شده و چهار نکته که مربوط به پوشش اسلامی بوده و با خطاب یا بنی آدم آمده از این آیات انتخاب و مقاله پیرامون این چهار نکته به بحث و بررسی پرداخته است که این نکات عبارت است از:

۱- پرهیز از برهنگی و تکلیف به پوشش ۲- پرهیز از فتنه شیطان ۳- تشویق به

زینت ۴- پند پذیری

در ضمن چهار بحث فوق تعریف لباس، لباس ساتر و لباس تزئین، عورت و دیدگاههای فقهی مذاهب مختلف در مورد عورت نحوه پوشش زن و مرد، پوشش زنان سالخورده بیان گردیده و همچنین در مورد لباس ظاهر و لباس تقوی، زینت انسان بواسطه لباس و فتنه شیطان و دفع آن با پند پذیری به بحث و بررسی پرداخته و در پایان نتیجه گیری نموده است.

بسم الله الرحمن الرحيم

فرهنگ پوشش از نگاه قرآن و عترت

مقدمه : در پهنه گیتی، در تاریخ بشریت، مردان و زنان بسیار بزرگی چشم به جهان گشودند که هر یک به عالی ترین مراحل کمال و رشد رسیدند. و بهترین الگو، راهنما و راهگشا برای انسانها در کشاکش زندگی و در فراز و نشیب روزگار بوده اند پیامبران الهی و مردان حق و امامان راستین از این گروه می باشند.

در گروه زنان کمتر به نمونه های کاملی که از هر نظر سرمشق و الگو باشند بر می خوریم. زنی که در خانه داری همسر داری - تربیت فرزند شایسته، تقوا، علم و کمال، حیاء و عفت، زهد و عبادت، دفاع از حق و حمایت از مستضعف، ارائه فضائل اخلاقی و بسی اعتنائی به ظواهر دنیا، مبارزه با انحراف و ارائه احکام دین بنحو صحیح الگو باشد بسیار کم است و شاید تنها بتوان به یک فرد و آنهم حضرت فاطمه سلام... علیها اشاره کرد. یکی از اهداف پیامبران و ائمه طاهرین و اسوه های هدایت و بیانگر احکام نائب الهی، دادن آگاهی دینی از طریق صحیح با روشهای مناسب به جامعه بوده، چونکه فهم و درک درست دین و مسائل دینی در رشد جوامع دینی تأثیر بسزائی دارد. در جامعه فعلی، اگر مردم، بسویژه نسل جوان، دین و احکام آن را درست بشناسند و با فلسفه احکام آشنا گردند، و صاحب بصیرت دینی شوند، این سستی که در اجراء احکام دینی شاهد آن هستیم از جامعه رخت بر بسته و شاهد یک جامعه اسلامی به تمام معنا خواهیم بود. لازم به ذکر است عمده ترین دلیل سستی در اجراء احکام دینی در بین مردم، و برخی از افراد، عدم آگاهی از مسائل دینی یا طرح غلط آن از طرف مبلغین نا آشنا به روح مسائل دینی می باشد.

در بررسی جوانب مختلف موضوع مقاله که «فرهنگ پوشش از نگاه قرآن و عسرت» میباشد باید به عنوان الگو و نمونه پوشش، به حضرت زهرا سلام... علیها اشاره کنیم. چونکه وجود حضرت زهرا برای همه زنان الگو می‌باشد. این حقیر با استعانت از خداوند متعال و تمسک به روح ائمه اطهار و حضرت زهرا(ع) امید آن دارم که آنچه مرضی حق تعالی می‌باشد بر قلب و قلم جاری تا انشاء... این سطور که رقم می‌خورد تأثیر روشنی و روانی خود را در بین خوانندگان گذاشته و از نظر عملی در ارائه فرهنگ پوشش صحیح تأثیر گذار باشد.

در مقاله حاضر ابتداء به ذکر آیات سورة اعراف در مورد حجاب پرداخته و بسا ذکر چهار خطاب یا بنی آدم که به ترتیب

الف: دال بر پرهیز از برهنگی بوده و از مفهوم آن تکلیف به پوشش استفاده می‌گردد.

ب: پرهیز از فتنه شیطان و فحشاء

ج - تشویق به زینت

د - پند پذیری از پیامبران

پرداخته است، و نسبت این چهار مسئله با یکدیگر و ارتباط آن با پوشش را که کمتر جایی به آن اشاره شده، را بیان نموده. همچنین اقسام پوشش از دیدگاه آیات و روایات، حد پوشش لازم در مورد زن و مرد از نظر فقهی و دیدگاه مذهب مختلف مورد بررسی قرار گرفته. در پایان راهکارهای عملی اصلاح پوشش زن و مرد خصوصاً در بین جامعه دانشگاهیان ارائه گردیده است.

یا بنی آدم قد انزلنا علیکم لباسا یواری سواتکم و ریشا و لباس التقوی ذلک خیر ذلک
من آیات الله لعلهم یذکرون (۲۶) یا بنی آدم لا یفتنکم الشیطان کما اخرج ابویکم من الجنه
ینزع عنهما لباسهما لیریهما سواتهما انه یریکم هو و قبیلہ من حیث لا ترؤنهم انما جعلنا
الشیاطین اولیاء الذین لا یؤمنون (۲۷ اعراف).

ای فرزندان آدم! ما بر شما لباسی فرو فرستادیم که عورت های شما را می پوشاند و
نیز پوششی زیبا نازل کردیم؛ و لباس تقوا بهتر است که آن از آیات خدا است، شاید ایشان
متذکر شوند.

ای فرزندان آدم! شیطان شما را نفریبد چنانچه پدر و مادر شما را از بهشت بیرون
کرد، لباس ایشان را از تن شان می کند تا عورت هاشان را به ایشان بنمایاند، شیطان و دسته
وی شما را از آنجائی می بینند که شما نمی بینید، ما شیطانها را سرپرست کسانی قرار دادیم
که ایمان نمی آورند.

و اذا فعلوا فاحشه قالوا وجدنا علیها آباءنا و الله امرنا بها قل ان الله لا یأمر بالفحشاء
اتقولون علی الله ما لا تعلمون (۲۸ اعراف)

و چون کاری زشت کنند گویند پدران خود را چنین یافتیم و خدایمان به آن فرمان
داده، بگو خدا به زشتی دستور نمی دهد آیا به خدا چیزی نسبت می دهید که نمی دانید.

یا بنی آدم خذوا زینتکم عند کل مسجد (۳۱ اعراف)
ای فرزندان آدم! زینت و آراستگی خویش را نزد هر مسجدی اتخاذ کنید.

قل من حرم زینة الله التي اخرج لعباده... (۳۲ اعراف)

بگو: چه کسی زینت خدا را که برای بندگان خود بیرون آورده حرام کرده است؟

قل انما حرم ربی الفواحش ما ظهر منها و ما بطن و الاثم ... (۳۳-اعراف)

بگو ای پیغمبر که خدای من هر گونه اعمال زشت را چه در آشکار و چه در پنهان و

گناهکاری ... حرام کرده است.

یا بنی آدم اما یا تینکم رسل منکم یقصون علیکم آیاتی فمن اتقی و اصلح فلا خوف

علیهم و لا هم یحزنون و الذین کذبوا بایاتنا و استکبروا عنها اولئک اصحاب النار هم فیها

خالدون (۳۵ و ۳۶ اعراف)

ای فرزندان آدم! پیامبرانی از جنس شما برای شما فرستاده میشوند که آیات مرا بر

شما می خوانند هر کس تقوا پیشه کند و به صلاح گراید بیمی بر ایشان نیست و اندهگین

نهی شوند. (۳۵)

و کسانی که آیات ما را تکذیب کنند و از پذیرش آنها تکبر ورزند آنان اصحاب

آتشند که در آن جاویدان خواهند ماند (۳۶)

به قول مرحوم علامه طباطبائی در این آیات چهار خطاب با قول «یا بنی آدم» آمده که

به ترتیب تحذیر از برهنگی، فتنه شیطان تشویق به زینت و پندپذیری از پیامبران مسی باشد.

اولین نکته که مورد بحث مقاله می باشد عبارت از پوشش است. پوشش در زبان عربی

همچنین فارسی از آن به لباس تعبیر می شود. (لسان العرب - ج ۶)

«پوشش (لباس)»

کلمه «لباس» به معنای مایلبس می باشد و مصدر آن لبس است. لبست الثوب یعنی

پوشیدن لباس را و منظور از لباس چیزی است که برای پوشانیدن بدن و پوشیدن صلاحیت

داشته باشد. و حتی مشتقات این کلمه یعنی لبوس به معنای «ثیاب» و «سلاح» بکار رفته

چونکه خداوند در قرآن فرموده: و علمناه صنعه لبوس لكم؛ و در تفسیر آیه آمده منظور (صفت) ساخت زره (الدرع) است که در جنگ های پوشیده می شود. همچنین لبس الكعبه یعنی آنچه بر روی کعبه بعنوان لباس (چادر کعبه) قرار داده شده است. و از آنجا که لباس پوشاننده عیوب انسان است. گفته شده که لباس مسرد همسر او و لباس زن نیز شوهر او می باشد. قرآن کریم: «هن لباس لكم و انتم لباس لهن» یعنی هر کدام برای دیگری مثل لباس (ساتر عیوب) می باشد.

و از آنجا که شب هم همچون پوششی انسان را در درون خود می گیرد و عیوب انسان را می پوشاند مایه سکونت و آرامش انسان می گردد، خداوند فرموده: الذی جعل لكم اللیل لباسا» به هر حال لباس به دو قسمت تقسیم می شود:

الف- یک قسمت لباسی که پوشیدن آن از نظر شرع اسلام واجب است و کسی از آن بی نیاز نیست، و آن لباسی است که موجب پوشش عضوی است که برهنه بودنش زشت و مایه رسوائی آدمی است و این عضو که باید پوشیده شود در اصطلاح عورت نامیده شده از جهت مرد بودن یا زن بودن متفاوت است همچنین در بین فرق مختلف اسلامی در مقدار آن اختلاف نظر بوده که به تفصیل به آن می پردازیم و قدر متقین از همه نظرات را آورده و نتیجه گیری می نمائیم.

عورت

در قرآن بطور صریح حفظ و پوشاندن عورت بر مؤمنین تکلیف شده است.

«قل للمؤمنین یغضوا من ابصارهم و یحفظوا فروجهم ذلک ازکی لهم ان الله خبیر بما

یصنعون» (آیه ۲۹ - نور)

بنظر شهید مطهری هر جا در قرآن کلمه حفظ فرج آمده است مقصود حفظ از زنا است جز در این دو آیه که به معنای حفظ از نظر است و مقصود وجوب پوشاندن عورت است.

در آیه بعد نیز دقیقاً همان مطالب که برای مردان بیان شده برای زنان نیز تکرار می‌گردد. «قل للمؤمنات یغضض من ابصارهن و یحفظن فروجهن» (نور، آیه ۳۰) پس با توجه به دو آیه فوق قدر متیقن اینکه مقداری از بدن زن و مقداری از بدن مرد عورت بوده و لذا پوشاندن آن واجب و امر لباسی که بتواند این عورت را بپوشاند واجب می‌گردد.

«اما عورت زن و مرد و دیدگاه مذاهب مختلف نسبت به آن»

در مورد زن :

برای تعیین پوشش زن و مرد اولاً باید مشخص شود که چه قسمتهائی از بدن مرد و زن عورت محسوب می‌گردد .

منظور از عورت یعنی قسمتی از بدن که بر شخص مکلف پوشاندن آن واجب است. و از طرف دیگر ، نگاه کردن به آن بر دیگران حرام است. ثانیاً منظور از نگاه کردن دیگران نگاه چه اشخاصی است؟ چه کسانی مجاز به نگاه کردن به عورت بوده و چه کسانی مجاز نمی‌باشند؟

ثالثاً : آیا بین نگاه کردن و دست زدن تفاوتی می‌باشد؟

برای روشن شدن مطالب بیان چند نکته ضروری می‌باشد.

۱- قدر متیقن این است که قسمت‌هایی از بدن زن و مرد عورت می‌باشد و نگاه به آن حرام است اما نگاه خود شخص به عورت خودش نیز حرام می‌باشد یا خیر؟ در جواب باید گفت عقیدهٔ فرقه‌های مختلف متفاوت و مثل حنفیه و حنابله معتقدند با وجودیکه کسی ناظر نباشد بر مکلف جایز نیست کشف عورت نماید. مگر برای ضرورت اما از نظر فقه امامیه در صورتیکه کسی نبیند کشف عورت نه حرام است و نه مکروه (فقه تطبیقی - محمد جمواد مغنیه).

× اما حد عورت زن برای مردان نامحرم: به اتفاق نظر همه مسلمانان از فرقه‌های مختلف: تمام بدن زن غیر از صورت و دو دست عورت است. و استناد آنها به آیه قرآن: «لا یبدین زینتهن الا ما ظهر منها...» (نور ۳) می‌باشد؛ منظور از «ما ظهر منها» در آیه به صورت و کفین تعبیر شده پس قدر مسلم در مورد زن اینکه تمام بدن بجز صورت و دو دست عورت می‌باشد لذا پوشاندن آن از نامحرم واجب است.

البته در مورد صورت هم عده‌ای از علماء اهل سنت معتقد به عورت آن می‌باشند: «حجاب شرعی برای زن چیزی است که موجب پوشش قسمت‌هایی از بدن زن می‌شود که آشکار کردن آن حرام است یعنی پوشاندن آنچه که واجب است بر زن پوشاندن آن. و اولین جائی که برای زن واجب است پوشاندن آن، صورت است چونکه صورت محل فتنه است و محل رغبت دیگری پس بر زن واجب است پوشاندن صورت از کسانی که محرم او نیستند.

اما کسانی که گمان کرده‌اند پوشاندن سر و گردن و پا و ران و بازو... واجب است اما صورت واجب نیست. از عجیب‌ترین اقوال و نظریات می‌باشد. زیرا (معمولاً است)

محل لغزش و گناه صورت است . و چگونه ممکن است گفت که شریعت مانع کشف پا از زن شده و اما برای زن مباح کرده کشف صورت را مگر ممکن است در شریعت اسلام تناقض واقع شود.

در مورد کشف صورت برای زن در جلو مردان اجنبی حکم به عدم جواز داده و گفته اند حجاب بدون پوشاندن صورت کامل نیست. زیرا صورت محل زینت است و دلیل آن آیه قرآن :

«ولیضرن بئمرهن علی جیوبهن» می باشد. و معتقدند که قرآن امر کرده به انداختن

خمار از سر به طرف جیب که محل گشودن سینه می باشد. (office @ srajhiwakfs.org)

«لا تکشفن المرأه وجهها امام الرجال الاجانب بل هو حرام ولا یتم التحجب الا بسکره الرأس»

الوجه فانه مجمع الزینه و الدلیل قوله تعالی « و لیضرن بئمرهن علی جیوبهن» امرها ان ترخی الخمار من الرأس الی الجیب الذی هو الفتحه علی الصدر

اما نحوه پوشش چگونه باشد؟

و در قرآن آمده: «یا ایها النبی قل لازواجک و بناتک و نساء المؤمنین یدنین علیهن من

جلابهن» (احزاب ۵۹) ای پیامبر به زنان و دختران خود و زنان مؤمنین بگو که جامه گشاد

برخود بگیرند و منظور از جلاب پیراهن و لباس گشاد است. همچنین در مورد پوشش زیر

گلو و بالای سینه آمده: «و لیضرن بئمرهن علی جیوبهن». (نور ۳۱) کلمه خمار، پارچه

ایست که تمام سر را می پوشاند نه صورت را و کلمه جیب زیر گلو و بالای سینه است که

به زنان امر شده با روسری سر و سینه خود را بپوشانند.

یعنی زن باید روسری خود را به روی سینه و گریبان خویش قرار دهد. این آیه بیان می‌کند که باید جلوی سینه و گردن نمایان نباشد. و مرحوم طبرسی روایتی آورده که در تفسیر این آیه، می‌گوید: زن مو و سینه و دور گردن و زیر گسوی خود را بایسد بپوشاند. «تُغَطِّيْ شَعْرَهَا وَ صَدْرَهَا وَ تَرَائِبَهَا وَ سَوَافِهَا» (مجمع البیان، ج ۴، ۲۵۶).

در این مورد روایتی در وسائل ج ۳ ص ۳۴ آمده، که از طریق شیعه و سنی روایت شده است: روزی در هوای گرم مدینه زنی جوان و زیبا در حالی که طبق معمول روسری خود را به پشت گردن انداخته و دور گردن و بنا گوشش پیدا بود، از کوچه عبور می‌کرد. مردی از اصحاب رسول خدا از طرف مقابل می‌آمد. آن منظره زیبا سخت نظر او را جلب کرد و چنان غرق تماشای آن زن زیبا شد که از نبودش و اطرافش غافل گشت و جلو خودش را نگاه نمی‌کرد. آن زن وارد کوچه ای شد و آن جوان با چشم خود او را دنبال کرد. همانطور که می‌رفت، ناگهان استخوان یا شیشه ای که از دیوار بیرون آمده بود به صورتش اصابت کرد و صورتش را مجروح ساخت. و مرد به خود آمد که ^{رحمانی}خون از سر و صورتش جاری شده بود. با این حال به حضور رسول اکرم رفت و ماجرا را به عرض رساند. این جا بود که آیه مبارکه نازل شد.

قل للمؤمنین یغضوا من ابصارهم ...

علی علیه السلام می‌فرماید: پیغمبر (ص) از ما سؤال کرد: بهترین چیز برای زن چیست؟ کسی جواب ندارد، من جریان را بسمع حضرت زهرا (ع) رساندم، فاطمه فرمود: هیچ چیز برای زن بهتر از این نیست که تماس نامشروع با نامحرمان نگیرد، جواب را بحضرت

رسول عرض کردم فرمود: درست گفته، فاطمه پاره تن من است. (ازدواج در اسلام علی

مشکینی ترجمه احمد جنتی چاپخانه مهر - قم، ص ۱۰۵).

در مورد مرد:

در بین فرق مختلف مسلمان در حد عورت مرد از جهت پوشاندن یا نگاه کردن به آن اختلاف نظر می‌باشد. یعنی آنچه را که مرد باید از بدنش بپوشاند و آنچه را که باید از بدن غیر، چشم پوشی کرد.

حنفیه و حنابله معتقدند: بر مرد واجب است که بین ناف و زانوی خود را (غیر از همسرش) از دیگران بپوشاند، چه از مرد باشد یا زن، محرم باشد یا نامحرم. اما بیشتر از آن، پوشاندن واجب نبوده و نگاه به آن نیز برای دیگران جایز است.

از دیدگاه مالکیه و شافعیه: برای عورت مرد دو حالت وجود دارد.

الف: نسبت به امثال خود یعنی مردان و همچنین زنان محرم او: که باید بسین نساف و زانو را بپوشاند.

ب - نسبت به زنان بیگانه و غیر محرم: در این حالت، تمام بدن مرد بر زنان نامحرم عورت بوده و نگاه کردن به آن حرام می‌باشد. اما مالکیه در صورت ایمن بودن از لذت بردن، صورت و دستها را استثناء کرده‌اند. اما شافعیه نگاه کردن بیگانه به آن را مطلقاً حرام دانسته‌اند. (الفقه علی المذاهب الاربعه ج ۱، مبحث ستر العوره)

از نظر امامیه:

الف: از نظر شخص مکلف: بر مرد جز پوشاندن قبل و دبر (عورتین) واجب نیست.

ب : از نظر زنان نامحرم : بر زنان بیگانه واجب است بجز صورت و دو دست مرد به قسمتهای دیگر بدن او نگاه نکنند.. پس در نگاه کردن بین افراد مختلف تفاوت می باشد در اینکه آیا مرد به بدن زن نگاه می کند یا عکس آن، همچنین طرف مقابل محرم یا نامحرم می باشد حکم مسئله متفاوت بوده که در ضمن بیان نظریات روشن گردید.

اما در جواب سوال آخر :

باید گفت به اتفاق نظر همه مذاهب اسلامی : هر چه دست کشیدن به آن جایز باشد نگاه کردنش هم جایز است. و هر چه نگاه کردنش حرام است، دست کشیدن هم حرام است. زیرا که دست کشیدن در لذت و بهره بردن قوی تر از نگاه کردن است و هیچ یک از فقهای مذاهب ادعای ملازمه بین جواز نگاه کردن و جواز دست کشیدن نکرده است. لذا جایز است مرد به صورت و دو دست زن بیگانه نگاه کند. ولی دست کشیدن جز در مواقع ضروری مثل معالجه - نجات غریق جایز نیست.

پوشش برای زنان سالخورده

والقواعد من النساء اللاتی لا یرجون نکاحا فلیس علیهن جناح ان یضعن ثیابهن غیر متبرجات بزینة و ان یتعفن خیر لهن و الله سمیع علیم .

زنان سالمند که امید ازدواج ندارند باکی نیست در حالی که خود را به زیوری نیاراسته اند و قصد خودنمایی ندارند . جامه خویش به زمین نهند و اگر از این نیز خودداری کنند بر ایشان بهتر است. خداوند شنوا و دانا است.

در تفسیر آیه آمده : پیر زنانی که بخاطر پیری امید ازدواج برای آنها نیست جایز است صورتها وموها و ساعدهایشان ظاهر باشد و احادیث اهل بیت نیز بر همین معنی دلالت دارد.

به شرط آنکه خود را نیارائید، و بیرون نروند. مگر برای حوائج ضروری با این حال پوشش برای آنها بهتر است.

اما با ترس وقوع حرام جایز نیست. زیرا که زن بهر سالی برسد باز آماده برای عمل جنسی است. پس تسامح در مورد زنان سالمند علتش این است که مانند صغیر در مظان شهوت لذت نیستند. و اگر فرض شود لذت و شهوتی در کارشان باشد حکم آنها مانند جوان است.

محمد جواد مغنیه معتقد است: «بتحقیق اسلام با زنان سالدار آسان گرفته و بسر دختران جوان سختگیری کرده است ولی زمان ماکبر عکس آنچه در قرآن کریم آمده عمل می کنند، در حالیکه می بینیم جوانان زینت و محاسن خود را برای بیگانگان ظاهر کرده و در پوشاندن خود کوتاهی میکنند و سالمندان خود را حفظ کرده و می پوشانند و آنان در آنچه خدا سخت گرفته سهل انگاری می کنند و اینان در آنچه خدا آسان گرفته سخت می گیرند.»

(لقد تساهل الاسلام مع المسنات، و شدد علی الشابات، و لکن جاء العمسل علی

عکس ما امر القرآن الکریم). (فقه تطبیقی - محمد جواد مغنیه، ص ۹۱).

قسمت دوم لباس: لباسی که برای زینت است. این قسمت در بخش سوم مقاله مورد بحث قرار می گیرد زیرا به ترتیب آیاتی که در اول مقاله اشاره کردیم اول بحث پوشاندن عورت مطرح شده و در خطاب دوم پرهیز از فتنه شیطان می باشد که این مطلب را مورد بحث و بررسی قرار داده و پس از آن مسئله لباس زینت را طرح می نمائیم.

۲- «پرهیز از فتنه شیطان»

عنہما لباسہما
«یا بنی آدم لا یفتنکم الشیطان کما اخرج ابویکم من الجنه ینزع عنہما لباسہما لیریہما سو
آتہما...» (اعراف - ۲۷).

در خطاب اول خداوند فرمود ما لباس را برای عیب پوشی شما نازل کردیم. در
خطاب دوم می فرماید: شیطان شما را فریب ندهد یعنی محل فریب شیطان همان لباس است
بطوریکه بلافاصله در آیه آمده همانطور که پدر و مادر شما (آدم و حوا) را از بهشت بیرون
کرد یعنی با عریان کردن آنها و گرفتن حجاب ظاهری یا حجاب تقوی آنها را فریب داده لذا
باید به این نکته که خداوند در قرآن بلافاصله پس از خطاب انزال لباس اشاره کرده که فتنه
شیطان می باشد. (مراقب فریب شیطان باشد. لباس را از تن شما خارج نگرداند، شما را عریان
نکنند.) دقت کافی بنمائیم هر چند این نکته در تفاسیر کمتر به چشم می خورد ولی قابل
توجه و دقت نظر می باشد.

علامه طباطبائی در این زمینه می فرمایند. «آن کاری که ابلیس در بهشت با آدم و حوا
کرده (کندن لباس برای نمایاندن عورت هایشان) تمثیلی است که ، کندن لباس تقوا را از تن
همه آدمیان به سبب فریفتن ایشان نشان می دهد و هر انسانی تا فریب شیطان را نخورده در
بهشت سعادت است و همینکه فریفته او شد خداوند او را از آن بیرون میکند.» (ترجمه تفسیر
المیزان، ج ۸، ۸۷).

خداوند در قرآن به دو نوع لباس اشاره کرده است.

الف - لباس ظاهری که خودش دو قسمت داشت مقدار واجب و مقدار اضافی که
برای زینت استفاده می گردد.

ب - لباس تقوی (لباس التقوی ذلک خیر ذلک من آیات ... ۲۶ اعراف)

خداوند در یک آیه، در کنار لباس ظاهری که موجب پوشش عورت است و نزول آنرا از طرف خدا معرفی کرده است به ذکر لباس باطن و چیزی که پوشاننده بسدیهای باطنی است پرداخته.

کشف عورت علاوه بر تأثیرات اجتماعی دارای آثار وضعی در خود شخص است که موجب فعل و انفعالاتی در خود شخص گردیده و تأثیر بی تقوائی و کشف عورت باطنی در شخص به مراتب بیشتر از اثرات کشف عورت ظاهری است. مرحوم علامه طباطبائی معتقد است که تنها اعراض مردم از شخص بدون حجاب را به همراه ندارد. بلکه شقاوت و بدبختی دائمی و آتشی است که به دلها سرایت میکند، و به همین دلیل تقوی نیز از لباس ظاهر بهتر است.

لذا لباس تقوی در قرآن به آیتی الهی از آن نامبرده شده است.

پس همانطور که پوشاندن معایب ظاهری لباسی دارد. پوشاندن معایب درونی نیز لباس دارد. که در قرآن به لباس تقوی نام گذاری گردیده که از مفسرین به ایمان به خدا و عمل صالح، حسن ظاهر، حیا، اسلام، لباس جنگ، ترس از خدا، لباس پرهیزکاران در قیامت تفسیر کرده‌اند. (مجمع البیان، ج ۴، ص ۴۰۹).

بهر حال هر کجا بحث از لباس و پوشش مطرح می‌گردد بطور قطع شیطان در آنجا حضور یافته و امید به وسوسه و انحراف دارد پس باید از این مطلب غافل نشویم و بدانیم هر کجا کوتاهی است بطور قطع شیطان در آنجا حضور و حضور او موفقیت آمیز بوده است.

وانسان را به فحشاء می کشاند. خداوند راجع به مشرکین می فرماید: «اذا فعلوه فاحشه...» (۳۱ اعراف).

فاحشه در اینجا به تناسب بحث قبل باید مربوط به همان حجاب یعنی بسی حجابی باشد و شاهد این مطلب اینکه مفسر قرآن مرحوم طبرسی در مجمع البیان در تفسیر این آیه می فرماید: « این آیه اشاره به عادت زشتی که در میان مردم دوران جاهلیت مرسوم بوده است، دارد. و آن عادت زشت این بوده که مردم جاهلیت به استناد اینکه در لباسهای شان خدا را معصیت کرده اند.

لخت مادر زاده شده و دور خانه خدا طواف می کرده اند.

(فكان يطوف الرجال والنساء عراة يقولون نطوف كما ولدتنا أمها تنا و لا نطوف فسی الثياب التي قارفنا فيها الذنوب) (مجمع البیان، ج ۴، ص ۴۰)

خداوند این عمل مشرکین را «فحشاء» خوانده است که به معنای کار بسیار شنیع و زشت است. و عمل زشت هم یکی دو تا نیست، «مردم، مخصوصا مردم زمان مساکرهائی می کنند که هیچ دست کم از طواف کذائی اعراب ندارد.»

(ترجمه تفسیر المیزان، ج ۸، ص ۹۰)

از طرف دیگر طبق تاریخ، اقوام و مللی وجود داشته اند که بدون حجاب بوده و زنان آنها غیر از عورت جلو و عقب عورت دیگری برای خود قائل نبوده و منت اسلام این است که با ظهور آن و طرح قانون پوشش، اقوام و ملل دیگر نیز به تبعیت از مسلمین متمدن شده و کم کم از حالت توحش خارج گردیدند.

در این مورد علامه طباطبائی بعنوان مثال « بلا دهند را ذکر نموده» ترجمه تفسیر المیزان، ج ۸، ۱۱۵ که شهید مطهری در مورد هند می فرمایند: احتمالاً در هند حجاب وجود داشته واز آنچه در قانون اسلام آمده سختتر بوده است» (مسئله حجاب - استاد مرتضی مطهری، چاپ ۱۳۶۶).

لباس زینت

ب- لباسی که اضافه بر مقدار واجب بوده و در قرآن از آن به ریش تعبیر نموده است و این لباس باعث زینت و جمال است. ریش به معنای هر پوششی است که مایه زینت و جمال است.

علامه طباطبائی می فرمایند: «این کلمه در اصل لغت به معنای پر پرندگان است، و به اعتبار اینکه پر پرنده مایه زینت آن است در غیر پرنده نیز استعمال می شود». (ترجمه تفسیر المیزان، ج ۸، ص ۸۵).

خداوند در قرآن بر آدمیان منت می گذارد که با پوشیدن لباس و آرایش خود هدایت شان کرده است. (یا بنی آدم قد انزلنا علیکم لباسا یواری رؤسکم و ریشا...)(۲۶ اعراف) و این لباس و پوشش از جانب خداوند، نعمتی است که بر بندگان از جانب خدا نازل شده است. (نحل / آیه ۸۱)

خداوند خلق کرده برای شما لباسی که شما را از گرمای آفتاب و سرمای زمستان بیوشاند و نیز برای آنکه در جنگ محفوظ بمانید لباس آهنی مقرر گردانید. اینچنین خداوند نعمتهای خود را برای شما کامل گردانید.

سرابیل در جمله دوم: همانا زرهی است که از آهن و انسان را از جنگ و صدمات آن نگه می‌دارد. (ترجمه تفسیر المیزان، ج ۱۲، ۴۵۶).

خداوند در قرآن خطاب به پیامبر گرامی اسلامی می‌فرماید: بگو چه کسی زینت خدا را که برای بندگان خود بیرون آورده... حرام کرده؟ گرچه در ظاهر انسان است که زینت‌ها را در دنیا بوجود می‌آورد اما از آنجا که الهام خداوند به قلب بشر می‌باشد. در حقیقت خالق زیبایی خداست. و اوست که زیبایی را از پنهان به عرصه بروز و ظهور در آورده است. و از آنجا که انسان موجودی اجتماعی است و در اجتماع افراد مختلف و متفاوت با قیافه‌های گوناگون وجود دارد. و در برخورد با افراد از بعضی خوشش آمده و از بعضی رنجیده خاطر می‌گردد. لذا خداوند با الهام زینت به بشر خواسته تا بشر به اصلاح خود پرداخته و در واقع عیب پوشی نماید. و در تعبیر بهتر در صدد رفع عیوب خود بر آمده است.

و به قول استاد علامه طباطبائی: زینت از مهم‌ترین اموری است که اجتماع بشری بر آن اعتماد می‌کند؛ و از آداب راسخی است که به موازات ترقی و تنزل مدنیت انسان، ترقی و تنزل می‌نماید، و از لوازمی است که هیچ دقت از هیچ جامعه‌ای منفک نمی‌گردد. ترجمه

تفسیر المیزان، ج ۸، ص ۱۰۰

از این آیه استفاده می‌شود که زینت در شرع اسلام مباح می‌باشد. و این اباحه تا آنجاست که از آن در حد اعتدال استفاده شده و تجاوز نکند. زیرا هر ظلم و تعدی ناشی از اسراف و افراط در استفاده از زرق و زینت می‌باشد. زیرا خروج از حد و مرز اعتدال بمانند آن است که تیری از کمان خارج گردد در این حال تا آخرین قدرتش جلو می‌آورد و پس از خارج شدن دیگر قابل کنترل نخواهد بود.

با اینکه بعضی از مفسرین معتقدند منظور آیه قرآن که می فرماید: «خذوا زینتکم عند کل مسجد»، آرایش ظاهری نیست. بلکه آرایشی است معنوی که مناسب با نماز و طواف و سایر عبادات باشد. اما در فقه شیعه و در بین روایات با بی اختصاص داده شده به استحباب تزئین در روز جمعه برای مردان و زنان و استعمال عطر برای نماز جمعه

و در این ارتباط روایت شده از امام صادق: عن ابی عبدالله (ع) فی قول الله عز و

جل: «خذوا زینتکم عند کل مسجد» قال: فی العیدین و الجمعة و مسائل الشیعه، ج ۵، ص ۷۸.

و در روایت دیگر آمده: قال ابو جعفر (ع): «لا تدع الغسل یوم الجمعة فانه سنه و

شم الطیب و لبس صالح ثیابک... و مسائل الشیعه، ج ۵، ص ۷۸.

با اینکه بعضی از علماء اهل سنت استعمال عطر برای زن حتی در مسجد را ممنوع

کرده اند.

در قرآن خطاب به زنان آمده: «لا یبدین زینتهن الا ما ظهر منها» نور ۳۰.

خداوند نهی می کند از اینکه زنان آرایش و زینت خود را برای دیگران آشکار سازند.

مگر برای شوهر خود یا آنهایی که آشکار است. در مورد زینت ظاهر در روایت آمده منظور

سرمه و انگشتر می باشد.

«عن زراره عن ابی عبدالله علیه السلام فی قوله تعالی: «الا ما ظهر منها» قال: الزینه

الظاهره الکحل و الخاتم» کافی، ج ۵، ص ۵۲۱.

از جمع آیات مذکور و آیات سوره اعراف استفاده می شود که خداوند لباس زینت را

برای شما خلق کرد. (وسائل، ج ۳، ص ۲۵).

اما باید مراقب شیطان باشید که از این راه شما را وسوسه و به فتنه نیندازد و حتی کسانی که در دام وسوسه شیطان می افتند. می گویند، این امر و فرمان خداست و به گناه دیگری مبتلا میشوند و شاید منظور این باشد که می گویند خداوند زیبایی را خلق کرده برای ما و باید از آن استفاده کنیم. با این که حرف صحیح است اما شیوه و محل استفاده را باید تعیین کرد و محدوده آن باید روشن شود که خداوند بلافاصله در آیات بعدی می فرماید زینت خود را در هر مسجدی اتخاذ کنید که شاید منظور این است که زینت با عبادت الهی باید همراه باشد. اگر زینت از عبادت جدا گردد. آسیب پذیر می باشد. و حتی خداوند می فرماید چه کسی زینت الهی را حرام کرده؟ که به حالت استفهام توییحی است یعنی کسی حق ندارد زینت الهی را حرام کند اما باید بموقع و در جای خود و در حد اعتدال مورد استفاده قرار گیرد.

بند پذیری

خداوند پیامبران را که از جنس بشر می باشند فرستاده تا آیات الهی را برای بندگان خداوند تلاوت نموده و کسانی که فطرت خود را آلوده به گناه نکرده و تقوا پیشه باشند. هدایت یافته و به راه صلاح روی آوردند. ایجاد فرهنگ پوشش در جامعه اسلامی اول نیاز به دادن آگاهی به جامعه می باشد که این آگاهی باید صحیح و درست بوده و بر مبنای فرهنگ دینی باشد.

گاه مبلغین فقط در تبلیغ از نوع پوشش ایراد می‌گیرند بدون اینکه الگوی صحیحی را ارائه نمایند. باید به جامعه تفهیم کرد که زینت يك امر پسندیده است و بهترین زینت انسان از طریق پوشش او می‌باشد و این امر به زینت توصیة خداوند و از سوی خداوند می‌باشد پس اسلام با پوشش زیبا مخالف نیست بلکه ترغیب و تشویق به آن می‌نماید. اما استفاده صحیح از آن توصیه اسلام می‌باشد.

متأسفانه مبلغینی فقط ایراد می‌گیرند و ایرادها را طرح نموده بدون اینکه تشویق و هدایتی در گفتار داشته باشند و برای هدایت و ایجاد فرهنگ حجاب و پوشش باید با قول و گفتار نرم جامعه را تغذیه نموده همانطور که پیامبران الهی در ارشاد و هدایت جامعه عمل می‌نمودند.

نتیجه :

پوشش برای انسان لازم است در حدی که پوشاننده عورت باشد. پوشش یکی از راههایی است که شیطان می تواند انسان را فریب داده و مبتلاء به فحشاء و گناه نماید. پس همانطور که پوشش را انسان برای زیبایی خود و محو معایب ظاهری و باطنی مسورد استفاده قرار می دهد باید مراقب باشد که این پوشش خود موجب انحراف در جامعه و ابتلاء به گناه برای دیگران و خود شخص نگردد که لازمه آن آموزش و آگاهی صحیح داشتن در این مسئله می باشد. و از آنجا که انسانهای متمدن در جوامع مختلف و در اصناف گوناگون دارای پوششهای متفاوت بوده و خود این پوشش بیانگر فرهنگ، آداب و سنن آن جامعه یا صنف می باشد. مثلا پزشکان در موقع انجام وظیفه و محیط کار دارای لباس مخصوصی بوده همچنین کارکنان شرکتهای، ادارات در محیط کار از لباس مخصوصی استفاده می نمایند. لازم است قشر تحصیل کرده جامعه یعنی جامعه دانشگاهیان که بسالترین و برترین قشر در هر جامعه می باشند برای اینکه هویت خود را در جامعه حفظ نمایند باید از یک پوشش مناسب با شأن و مقام والای خود برخوردار و بین یک فرد تحصیل کرده در جامعه با یک فرد ولگرد تفاوت باشد که این تفاوت از رفتار اجتماعی، برخورد با دیگران - تا نوع پوشش باید تعریف گردد. و بر این قشر فرض و لازم است تا با ارائه یک الگوی پوشش واحد و درخواست از قوه مقننه آن را قانونمند و به مرحله اجراء در آورده تا بیگانگان نتوانند از این راه هویت فرهنگی، علمی قشر تحصیل کرده را لکه دار نمایند. با امید به رسیدن جامعه سراسر اسلامی که در آن احکام نورانی اسلام حکمفرما باشد.

فهرست منابع

۱. قرآن کریم
۲. تاریخ تمدن ویل دورانت
۳. مسئله حجاب از شهید مرتضی مطهری
۴. لسان العرب
۵. فقه تطبیقی از محمد جواد مغنیه
۶. تفسیر مجمع البیان از مرحوم طبرسی
۷. وسائل الشیعه، ج ۳ و ۵ از شیخ حر عاملی.
۸. ازدواج در اسلام علی مشکینی
۹. الفقه علی المذاهب الاربعه
۱۰. ترجمه تفسیر المیزان، ج ۸
۱۱. کافی، ج ۵

office @ stajhiwakfs. Org .۱۲

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

خلاصه مقاله

مقدمه

آیا مربوط به پوشش

معنای لباس

اقسام لباس

لباسی که پوشیدن آن واجب است

تعریف عورت

عورت زن از دیدگاه مذاهب مختلف

عورت بودن صورت زن

نحوه پوشاندن عورت

عورت مرد

پوشش زنان سالخوره

لباسی که برای زینت می باشد.

پرهیز از فتنه شیطان

لباس ظاهر و لباس تقوا

زینت کردن از نظر فقهاء مذاهب

پند پذیری

نتیجه